

Pixivejledning om dataetisk redegørelse til årsrapporten

Vejledning og inspiration til arbejdet med dataetik i virksomheder

Store virksomheder skal fra 1. januar 2021 have en dataetiks politik og lave en dataetisk redegørelse i tilknytning til ledelsesberetningen. Uddybende krav og formaliteter til regnskabslovens §99 d samt yderligere inspiration til arbejdet med dataetik kan findes i inspirationslisten sidst i denne vejledning

Denne vejledning henvender sig til virksomheder, som vil i gang med at arbejde med dataetik, udforme en dataetisk redegørelse og have input til en dataetisk politik. Det kan både give konkurrencefordele og bringe jeres virksomhed på forkant med fremtidig regulering. Den dataetiske politik kan lægges på hjemmesiden, så i kan skilte med den overfor kunder og leverandører.

Dataetik handler om hvad virksomheden BØR gøre modsat jura som GDPR, der handler om, hvad virksomheden SKAL gøre og at man som virksomhed træffer ansvarlige valg, når det gælder virksomhedens data.

For at komme i gang med en dataetisk redegørelse bør i beskrive et eller flere af følgende emner:

Forankring i organisationen

Det er også vigtigt, at topledelsen bakker op om det dataetiske arbejde.

Eksempel: I kan med fordel etablere et dataetisk forum. Det kan hjælpe jer til at inddrage forskellige kompetencer fra alle dele af virksomheden - eksempelvis it-sikkerhed, persondatabeskyttelse, udvikling, marketing og CSR - til gennemgang af jeres konkrete dataetiske dilemmaer.

Anbefaling til drøftelse: Hvem i virksomheden er ansvarlig for den dataetiske indsats? Hvem i virksomheden træffer beslutninger om anvendelse af data og ny teknologi? Evalueres virksomhedens dataetiske indsatser og politikker løbende?

Datatyper og behandlinger

Hvilke data har I som virksomhed (f.eks. kunde-, produktions- og adfærdsdata), hvordan bruger I dem, og har I valgt aktivt ikke at bruge eller sammenkøre visse data af dataetiske hensyn?

Eksempel: Et forsikringssselskab fastsætter priser på indboforsikringer ud fra en risikoprofil for forskellige geografiske områder: Jo flere indbrud i området, jo højere præmie på indboforsikringen. Her bør I foretage en dataetisk vurdering af, om faktorerne i udregningen af præmie diskriminerer jeres kunder på en urimelig måde.

Anbefaling til drøftelse: De data I bruger, og måderne I bruger dem på, kan føre til diskrimination eller på andre måder være til gene for de registrerede. I kan derfor i virksomheden med fordel lave en dataetisk vurdering af, om jeres produkter og løsninger laver urimelig diskrimination m.v.

Tredjeparter og tredjeparters datapolitik

Der bør foretages en dataetisk vurdering af leverandørens behandling af data, herunder eksempelvis salg af jeres data til 3. part.

Eksempel: I leder efter en ny cloud-leverandør til opbevaring af kundedata. En leverandør tilbyder gratis cloud-opbevaring, mod at bruge opbevarede kundedata til analyse og marketing i anonym form. I bør her foretage en dataetisk vurdering af leverandørens behandling af data.

Anbefaling til drøftelse: Hvilke krav stiller I som virksomhed til samarbejdspartneres dataetiske retningslinjer? Har I fravalgt tredjeparter på baggrund af dataetiske overvejelser som f.eks. geografisk placering, datapolitik, øvrige aktiviteter eller lign.?

Nye teknologier til bestemte formål

I bør foretage en dataetisk vurdering af databehandling - er det gennemsigtigt for kunden at data indsamles, kombineres, samkøres og på anden måde behandles.

Eksempel: *En butikskæde bruger ansigtsgenkendelse i butikker for at genkende kundetyper (mænd, kvinder, yngre, ældre). Data kombineres med tid og på den baggrund præsenteres kunder for tilbud baseret på kundetype og fremmer et mersalg. En kunde, der plejer at købe kaffe og croissanter om morgenen, vil ved skranken blive præsenteret for reklamer for juice eller andet potentielt mersalg til morgenmaden. Her bør I lave en dataetisk vurdering af, om det er gennemsigtigt og forståeligt for kunden, hvordan og hvorfor de bliver profileret.*

Anbefaling til drøftelse: Hvilke dataetiske overvejelser har I i virksomheden, når I tager nye teknologier som kunstig intelligens eller maskinlæring i brug? Hvordan og til hvilke formål bruger I dem?

Træning af algoritmer og risiko for forudindtagethed

Hvis I bruger algoritmer, bør I altid lave en dataetisk vurdering af algoritmernes funktionsmåde og gennemsigthed. Forsøg også at gøre formlen, der anvendes til vurdering, så forståelig som muligt.

Eksempel: *En virksomhed vil at øge salget ved brug af kunstig intelligens til at vurdere kundeadfærd og fokusere markedsføringen. En avanceret algoritme, der kan træne sig selv, kan øge salg med 25 procent. Den baserer sig bl.a. på GPS-lokation, kontakter på sociale medier, køn, alder og gæt på etnicitet. En mindre avanceret algoritme baserer sig alene på historiske data i egne kundedata, giver mindre præcise anbefalinger og øger salget mindre. I bør lave en dataetisk vurdering af algoritmernes gennemsigthed, og i hvilken grad algoritmens vurderinger kan forklares.*

Anbefaling til drøftelse: Hvis I som virksomhed bruger algoritmer, træner I så algoritmerne på et datagrundlag, der er repræsentativt for jeres kunder? I bør overveje, hvordan I sikrer gennemsigthed og undgår forudindtagethed (bias).

Personalisering af produkter og tjenester

I bør lave en dataetisk vurdering af jeres måder at personalisere produkter og tjenester. F.eks. hvordan I sikrer åbenhed overfor jeres kunder om, hvorfor og hvordan de får præsenteret det, de gør

Eksempel: *Et mediehus ønsker at fastholde læsere gennem personalisering af nyhedsformidling, hvor læsere præsenteres for artikler relateret til ting de allerede har klikket på. Læsere som ofte klikker på fodboldhistorier præsenteres for fodboldnyheder, mens f.eks. håndboldnyheder fjernes. Ligeledes kan læsere i højere grad præsenteres for historier, som bekræfter deres politiske ståsted. I bør lave en dataetisk vurdering af segmentering og personalisering, herunder om det er tydeligt for læserne, at de kun præsenteres for nyheder, der matcher det, de allerede klikker på.*

Anbefaling til drøftelse: Hvilke værdier er centrale i forhold til anvendelsen af personalisering af produkter og tjenester i jeres virksomhed? Er det gennemsigtigt, hvordan I som virksomhed segmenterer og personaliserer?

Intern kontrol og træning

Hvordan sikrer I som virksomhed, at jeres dataetiske politik ikke blot samler støv i en skuffe, men rent faktisk bliver brugt af alle medarbejdere i hverdagen?

Anbefaling: Virksomheder bør gennem træning, uddannelse, kontroller og andre indsatser sikre løbende fokus på den dataetiske politik. I kan eksempelvis spille Erhvervsstyrelsens digitale dataetiske dilemmaspil, som kan findes på Virksomhedsguidens temaside om dataetik.

Links til yderligere inspiration og dataetisk vejledning

- [Erhvervsstyrelsens vejledning om lovpligtig dataetisk redegørelse](#)

Jeres virksomhed kan i Erhvervsstyrelsens vejledning læse nærmere om regnskabslovens § 99 d. Herunder opnå generel viden om rapportering og dataetik samt få vejledning til lovpligtig dataetisk redegørelse.
- [Rådet for Digital Sikkerheds vejledning om dataetisk redegørelse til årsrapporten](#)

Jeres virksomhed kan i Rådet for Digital Sikkerheds vejledning bl.a. få inspiration til dataetisk organisering, proces, værdier, politik og kontroller, som kan udgøre grundlaget for den dataetiske redegørelse.
- [Dataetisk Råds 5-trinsguide til dataetik](#)

Dataetisk Råd har udviklet en guide, som kan gennem fem trin kan hjælpe jeres virksomhed i arbejdet med konkrete dataetiske problemstillinger.
- [Dansk Design Center - Det Digitale Etikkompas](#)

Det Digitale Etikkompas kan jeres virksomhed bruge til at træffe de rigtige designetiske beslutninger når I udvikler digitale løsninger.
- [Virksomhedsguidens temaside om Dataetik](#)

Jeres virksomhed kan få inspiration fra andre virksomheders arbejde med dataetik, teste jeres algoritmers bias og gennemsigtig, samt meget andet på Virksomhedsguidens temaside om dataetik.
- [Rådet for Digital Sikkerhedsdataetiske værktøj](#)

Jeres virksomhed kan få hjælp til at vurdere dataetikken jeres i it-systemer med det dataetiske værktøj og dermed også få hjælp til at foretage dataetiske tilpasninger.
- [Rådet for Digital Sikkerheds dataetiske principper](#)

Her kan findes et sæt dataetiske værdier udarbejdet af Rådet for Digital Sikkerhed.
- [D-mærkets dataetiske kontroller](#)

På D-mærkets hjemmeside, kan jeres virksomhed blive klogere på hvilke dataetiske kriterier der vægtes ved tildeling af D-mærket – Danmarks nye mærkningsordning for it-sikkerhed og ansvarlig dataanvendelse